

תורה אביגדור

איפה?

ע"פ שיחותיו של הגאון הרב אביגדור מילר זצ"ל
מאת: אהרן ספטר
איורים: מירי וינרב

פרשת חקת תשפ"ד

אנטישמיות בגן החיות

אנו זקוקים לתרומות כדי לעמוד בביקוש הרב
נא לתרום בעין יפה
להנצחות: 076-599-4020

פְּרֻשֶׁת חֻקַּת תּשפ"ד

אַנְטִישְׁמִיּוֹת בְּגַן הַחַיּוֹת

בְּרִלִין, ה' אִיר תרצ"ג (1 במאי 1933)

אִיזְרָאֵל הָאֲנִס וְוֵרְטפּוֹל שָׁמַע אֶת דְּלֵת הַחֲנוּת נִפְתַּחַת, וְהִבִּיט לְכוּן הַפֶּתַח בְּמַבְט מְלֵא תִקְוָה.

"מָה קָרָה?" שָׁאַלָה אֶשְׁתּוֹ, שְׁנִכְנִסָה לַחֲנוּת יַחַד עִם שְׁנֵי יַלְדֵיהֶם. "הָאִם אַתָּה לֹא שָׁמַח לְרֹאוֹת אוֹתִי?"

"בְּיֻדָּאֵי שְׁאַנִּי שָׁמַח, שָׂרָה גְרֻטְל", עָנָה אִיזְרָאֵל הָאֲנִס. "אֶלָּא שְׁקוּיִתִּי שְׁאוּלִי הַגִּיעַ לְקוֹחַ כָּל־שָׁהוּא לַחֲנוּת."

"אִף אַחַד לֹא הַגִּיעַ הַיּוֹם?" שָׁאַלָה שָׂרָה גְרֻטְל.

"הַגִּיעַ אָדָם אַחַד שֶׁבִקֵּשׁ צְדָקָה, אֲבָל לֹא הָיָה לִי אֶפְלוּ רִיכּוּסִפְנִיג אַחַד לְתֵת לוֹ." אִיזְרָאֵל הָאֲנִס שָׁלַח מַבְטִים עֲגוּמִים לְעֵבֶר חֲנוּתוֹ. "אִם הַחֶרֶם הַנָּאֲצִי עַל עֶסְקִים יְהוּדִים יִמָּשִׁיךְ, יִתְכַן וְאֶאֱלָץ לְסַגֵּר אֶת הַחֲנוּת."

"כִּמָּה מְצַעַר לְשִׁמְעַ", אָמְרָה שָׂרָה גְרֻטְל בְּשִׁקְט. "יֵשׁ לִי רַעֲיוֹן. לְמָה שְׁלֹא תִצְטָרֵף אֵלֵינוּ לְבַקּוֹר בְּגַן הַחַיּוֹת? הַכְּנִיסָה הַיּוֹם הִיא בְּחֻנָּם, וְיֵשׁ גַּם תְּצוּאוֹת מִיְחַדוֹת שֶׁל בְּעָלֵי הַחַיִּים, הַכֹּל לְכַבּוֹד חֲגִיגוֹת ה'אַרְסֵטֶר מְאִי' (יּוֹם מְאִי)."

אִיזְרָאֵל הָאֲנִס שָׁלַח עוֹד מַבְט עֲצוּב לְעֵבֶר הַחֲנוּת הַרִיקָה, וְלְעֵבֶר פְּנִיָהם הַלְאוֹת שֶׁל יַלְדָיו, אַהֲרֵן אֶרְנוֹלְד וְחַנָּה הִילְדָה.

"בְּסֻדָּר", אָמַר. "בֵּין כֹּה וְכֹה לֹא נִרְאָה שְׁיַגִּיעוּ לְכֹאן לְקוֹחוֹת הַיּוֹם."

אִיזְרָאֵל הָאֲנִס נָעַל אֶת הַחֲנוּת וְהִלָּךְ יַחַד עִם אֶשְׁתּוֹ וְיַלְדָיו לְכוּן גַּן הַחַיּוֹת. חַנָּה הִילְדָה קִפְצָה בְּעֵלִיזוֹת, וְשָׂרָה גְרֻטְל נִשְׁאַה בְּיָדֶיהָ אֶת אַהֲרֵן אֶרְנוֹלְד הַקָּטָן.

כְּעֵבֶר מִסּוּפֵר דִּקּוֹת הֵם הַגִּיעוּ לְפֶתַח גַּן הַחַיּוֹת. צָעִיר בְּלוֹנְדִינִי שֶׁעָמַד בְּפֶתַח בִּקְשׁ מֵהַמְבַקְרִים לְהַצִּיג תְּעוּדָה מְזֻהָה.

"אִיזְרָאֵל הָאֲנִס? שָׂרָה גְרֻטְל?" קָרָא הָאִישׁ מֵתוֹךְ תְּעוּדוֹת הַזְּהוּת שֶׁלָּהֶם. "אֲנִי מַצְטַעֵר, אֵינְכֶם רְשָׁאִים לְהַכְּנִס לְגַן הַחַיּוֹת."

"סְלִיחָה?" שָׁאַל אִיזְרָאֵל הָאֲנִס. "אֲסוּר לָנוּ לְבַקֵּר בְּגַן חַיּוֹת בְּגִלְל הַשְּׁמוֹת שֶׁלָּנוּ?"

אָדָם נוֹסֵף נָגַשׁ אֵלֵיהֶם. "יֵשׁ בְּעֵינָהּ?" שָׁאַל.

"כֵּן, הֵר מְנַהֵל. אִיזְרָאֵל הָאֲנִס וְשָׂרָה גְרֻטְל לֹא מְצַלִּיחִים לְהִבִּין מִדּוּעַ אֲנַחְנוּ לֹא מְאֻפְשָׁרִים לָהֶם לְבַקֵּר בְּגַן הַחַיּוֹת."

הַמְנַהֵל חִיךְ חִיךְ רָחֵב. "אֵה, הַבְּנֵתִי, אֲנִי אֲסָבִיר לָהֶם. אֵין קַל מְזָה. וּבְכֵן, נִכָּר בְּכֶם שְׁאֵתֶם

יהודים, וביום חג לאמי איננו מעבינים שזרים מטנפים כמוכם ילכלכו את החגיגה הגרמנית המפארת.

"ללכלך?" שאלה שרה גרטל. "אנחנו אנשים מאוד נקיים. וכל מה שאנחנו רוצים זה להכניס ולראות את בעלי החיים."

חיוכו של המנהל נעלם. "מספיק!" הוא צעק. "תסלקו את הפנים היהודיות המטנפות שלכם מהעינים שלי לפני שאני מזמין את הגסטפו!"

"פאפא, מה זה גסטפו?" שאלה חנה הילדה, בעוד בני המשפחה מתרחקים במהירות מגן החיות.

"זוהי משטרה חשאית חדשה שהקימו הנאצים, שנוסדה בשבוע שעבר," ענה איזראל

האנס. "כדאי שנחזר הביתה מהר."

"אני לא מבינה," אמרה שרה גרטל, שעה שהם התקרבו לדירתם הקטנה. "תמיד היינו כל כך מידדים עם השכנים הגויים שלנו. למה הם פתאום מתאכזרים אלינו כל כך?"

הם נכנסו הביתה, ואיזראל האנס נעץ מבט בדיוקנו של אביו, רב הערשל וורטפול, שהיה תלוי בסלון הדירה.

"פאפא, הכל בסדר?" שאלה חנה הילדה - ששמה לב לטפה סוררת שהתגלגלה במורד לחיו של אביה - בקול מדאג.

"אופא צדק," אמר איזראל האנס, והצביע לעבר דיוקנו של אביו.

"צדק במה?" שאלה שרה גרטל.

"בכל שנה, בשבת פרשת חקת, אבא היה מדבר על כך שכאשר בני ישראל בקשו מבני אדום רשות לעבר בארצם, אדום לא רק סרבו, אלא יצאו לקראת ישראל עם צבא שלם. לנכח קבלת הפנים הזו, לא היה לעם ישראל ברירה אלא למצא דרך חלופית להכניס לארץ ישראל.

אבא הזהיר אותנו שלא נתקרב לשכנים הגויים יתר על המדה, ושללא ננסה להדמות להם. אבל אני הייתי צעיר ולא שמעתי בקולו. בקשתי שיקראו לי 'האנס', כדי שהגרמנים ירצו לעשות אתי עסקים. היינו חוגגים יחד עם שכננו את החגים הלאומיים של גרמניה, כדי שהם ירצו להיות ידידים שלנו.

"אבל תראו מה קורה כעת. היטלר הכריז שאסור לגרמנים לקנות בחנויות של יהודים, הם מאלצים אותנו להקרא בשמות היהודיים שלנו, וכעת הם אוסרים עלינו להכניס לגן החיות ביום החג הלאומי שלהם."

"כמה עצוב!" אמרה שרה גרטל.

"לא!" אמר איזראל האנס. "ה' שולח לנו מסר, ועלינו להקשיב למסר שלו לפני שיהיה מדי מאחר! ה' אומר לנו להפסיק לנסות להיות כמו הגויים! מעכשו והלאה אני מבקש שתקראו לי 'ישראל'. נגמר עם 'האנס'! צריך לעודד את כל מי שאנחנו מכירים, לחזר ליהדות בטהרתה. אם יהודי גרמניה ילמדו את הלך ויתרחקו מדרכי הגויים, אולי נוכל לחזר לחיי השלום שהיו מנת חלקנו בעבר, ולהנצל מגזרות בעתיד."

עֵבֶת פִּיפּוּס וּמְבֹרָה!

נָשׁוּב וּנְחַיֵּד:

1. מדוע לא אפשרו לבני משפחת וורטפול לבקר בגן החיות?
2. איך אפשר לראות את זה כדבר חיובי?